



Európska komisia

# Fact Sheet



## PRÍSTUP LEADER

Základný sprievodca



# PRÍSTUP LEADER

Základný sprievodca

***Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť odpovede  
na vaše otázky o Európskej únii***

Bezplatné telefónne číslo (\*):

**00 800 6 7 8 9 10 11**

(\* ) Niektorí operátori mobilných sietí nepovoľujú prístup k číslam 00800 alebo tieto hovory fakturujú.

*Text tejto publikácie slúži len na informačné účely a nie je právne záväzný.*

Na fotografie sa vzťahujú autorské práva Európskej komisie, pokiaľ nie je uvedené inak.

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete.  
Dostupné sú cez server Európa (<http://europa.eu>).

Katalogizačné údaje nájdete na konci tejto publikácie.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2006

ISBN 92-79-02058-7

© Európske spoločenstvá, 2006

Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

*Printed in Belgium*

VYTLAČENÉ NA BIELOM BEZCHLÓROVOM PAPIERI

## Prístup Leader: základný sprievodca

### Účel tohto dokumentu

Tento dokument predstavuje prístup Leader a vysvetľuje, ako môže pracovať pre rozvoj vidieckych spoločenstiev. Uvádza aj niektoré základné informácie o tom, ako by sa mal realizovať na miestnej úrovni ako neoddeliteľná súčasť politiky rozvoja vidieka Európskej únie (EÚ).

Obsahuje:

- opis pojmu Leader;
- kľúčové znaky prístupu Leader;
- základné vysvetlenie, ako prístup Leader funguje na mieste;
- kľúčové kontaktné miesta pre doplnkové informácie.

Dokument je určený všetkým vidieckym účastníkom, ktorí sa zaujímajú o vytvorenie miestnych iniciatív v oblasti rozvoja vidieka alebo účasť v týchto iniciatívach. Môžu to byť správcovia na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, farmári alebo iní aktívni členovia vidieckeho spoločenstva – všetci môžu hrať svoju úlohu v Leaderi.

Naším cieľom je vysvetliť rozhodovacím a programovým orgánom, najmä v novších a potenciálnych budúcich členských štátoch, čo je Leader a ako ho uviesť do praxe. Snažíme sa ukázať vidieckym spoločenstvám v EÚ aj to, že prístup Leader im môže ponúknuť príležitosť chopiť sa iniciatívy a aktívne sa zúčastňovať na programoch rozvoja vidieka vo svojej oblasti (a mať prospech z finančnej pomoci, ktorá s tým súvisí).

Tento dokument má slúžiť ako úvodný, zrozumiteľný sprievodca. Nezaoberá sa každým aspektom histórie iniciatívy Leader, ani nariadeniami a správnymi postupmi, ktoré sú s ňou spojené. Informácie o týchto aspektoch možno nájsť inde (niektoré kontaktné údaje sú uvedené v tomto dokumente).



# Obsah

<b>1.</b>	Prístup Leader k rozvoju vidieka: čo je to?	5
<b>2.</b>	Sedem kľúčových znakov prístupu Leader	8
<b>3.</b>	Realizácia iniciatívy Leader na miestnej úrovni	15
<b>4.</b>	Leader v budúcnosti: začlenenie	17
<b>5.</b>	Kontaktné miesta pre ďalšie informácie	18
<b>6.</b>	Príklady Leaderu v praxi	20

# 1. Prístup Leader k rozvoju vidieka: čo je to?

**Politika rozvoja vidieka je stále dôležitejšou zložkou Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). Podporuje udržateľný rozvoj vo vidieckych oblastiach Európy a zaoberá sa ekonomickými, sociálnymi a ekologickými problémami. Viac ako polovica obyvateľov EÚ žije na vidieku, ktorý pokrýva 90 % územia EÚ (1). Leader je novátorský prístup v rámci politiky rozvoja vidieka EÚ.**

Leader je skratka pre „Linky akcií pre rozvoj vidieckej ekonomiky“ (Links between actions of rural development) (2). Ako už názov naznačuje, je to skôr metóda mobilizácie a realizácie rozvoja vidieka v miestnych vidieckych spoločenstvách, než pevný súbor opatrení, ktoré treba zrealizovať. Skúsenosti ukazujú, že Leader môže znamenať skutočný rozdiel v každodennom živote ľudí vo vidieckych oblastiach. Môže hrať dôležitú úlohu v podpore novátorských reakcií na staré a nové problémy vidieka a stáva sa akýmsi „laboratóriom“ pre budovanie miestnych schopností a testovanie nových spôsobov plnenia potrieb vidieckych spoločenstiev. V mnohých oblastiach vidieka v členských štátoch EÚ 15 (3) dosiahol hodnotné výsledky a môže zohrať významnú úlohu v pomoci vidieckym oblastiam v nových a budúcich členských štátoch EÚ, aby sa prispôbili dnešným meniacim sa skutočnostiam.

Od svojho spustenia v roku 1991 poskytol Leader vidieckym spoločenstvám v EÚ nástroje na aktívnu účasť na vytváraní vlastnej budúcnosti. Časom sa vyvíjal rovnako, ako aj ostatná časť SPP. Informácie o hodnotení a vidieckych aktéroch naznačujú, že prístup Leader je dobre fungujúci nástroj v pomerne rôznych situáciách a druhoch oblastí, ktorý prispôbuje tvorbu vidieckych politík mimo-riadnej rozmanitosti potrieb vidieckych oblastí. Z týchto dôvodov sa teraz stal neoddeliteľnou súčasťou politiky rozvoja vidieka. Povzbudzovaním miestnych ľudí k účasti na vypracúvaní a realizácii stratégií udržateľného rozvoja sa prístup Leader môže ukázať ako cenný zdroj budúcej politiky vidieka.

V programovacom období 2007 – 2013 už Leader nie je samostatný program, ale je integrovaný („začlenený“) vo všetkých vnútroštátnych/regiónálnych programoch rozvoja vidieka. Tým sa otvoria nové možnosti na uplatnenie

prístupu Leader na omnoho širšiu škálu a omnoho väčší rozsah činností rozvoja vidieka ako doteraz.

Leader nabáda vidiecke oblasti, aby skúmali nové spôsoby, ako sa stať alebo zostať konkurencieschopnými, ako najlepšie využiť svoje aktíva a ako prekonať problémy, ktorým môžu čeliť, napr. starnúce obyvateľstvo, nízka úroveň poskytovania služieb, alebo nedostatok pracovných príležitostí. Týmto spôsobom Leader prispieva k zlepšovaniu kvality života farmárskych rodín vo vidieckych oblastiach, ako aj širšieho vidieckeho obyvateľstva. K problémom vidieka pristupuje holisticky. Napríklad uznáva, že konkurencieschopnosť vo výrobe potravín, atraktívne prostredie a vytváranie pracovných príležitostí pre miestnych obyvateľov sú vzájomne podporujúce sa aspekty života na vidieku, ktoré si vyžadujú osobitné zručnosti, vhodné technológie a služby, ktorými sa treba zaoberať ako kompletným balíkom a pomocou na mieru šitých opatrení politiky.

**Od svojho spustenia v roku 1991 sa iniciatíva Leader snaží poskytnúť vidieckym spoločenstvám v EÚ metódu na zapojenie miestnych partnerov do riadenia budúceho rozvoja ich oblastí. Prístup Leader vyvolal veľký záujem v EÚ a aj ďaleko za jej hranicami. Napodobňovali ho aj za hranicami okruhu jeho príjemcov. Záujem, ktorý Leader vyvolal, občas ovplyvňoval vnútroštátne, regionálne a miestne správy a politiky svojou schopnosťou zaoberať sa problémami rozvoja prostredníctvom nových foriem partnerstiev a prepojených činností.**

Leader dopĺňa ostatné európske a vnútroštátne programy. Akcie Leader môžu napríklad zaktivizovať a zmobilizovať miestne zdroje podporením predrozvojových projektov (ako napr. diagnostických štúdií a štúdií uskutočniteľnosti, alebo budovanie miestnych kapacít), ktoré zlepšia možnosť týchto oblastí dostať sa k finančným prostriedkom a využiť nielen fondy Leaderu, ale aj iné zdroje financovania rozvoja (napr. širšie programy EÚ a vnútroštátne a regionálne programy rozvoja). Leader pomáha aj sektorom a kategóriám príjemcov, ktoré často nedostávajú žiadnu pomoc alebo len obmedzenú pomoc z iných programov fungujúcich vo vidieckych oblastiach, ako napr. kultúrnym činnostiam, zlepšovaniu prírodného prostredia, obnove architektúry a historických budov, vidieckej turistike, zlepšovaniu spojení medzi výrobcami a spotrebiteľmi atď.

Leader nabáda sociálno-ekonomických aktérov, aby pracovali spolu, vyrábali tovary a poskytovali služby, ktoré v ich lokalite vytvárajú maximálnu pridanú hodnotu.

(1) V EÚ s 25 členskými štátmi (EÚ 25).

(2) Vo francúzštine „Liaison entre actions de développement rural“.

(3) EÚ s 15 členskými štátmi pred rozšírením v máji 2004 na 25 členských štátov.

## Stručná história Leaderu

Leader bol spustený v roku 1991 s cieľom zlepšiť rozvojový potenciál vidieckych oblastí čerpaním z miestnej iniciatívy a zručností, podporiť získavanie know-how o miestnom integrovanom rozvoji a šíriť toto know-how do ďalších vidieckych oblastí.

### a) Leader je súčasťou širšej politiky rozvoja vidieka EÚ

Ciele Leaderu sú v súlade s cieľmi celkovej politiky rozvoja vidieka EÚ. Vyvíjajúca sa SPP zohľadňuje rozmanitosť vidieckych oblastí a krajín, bohaté miestne identity a zvyšujúcu sa hodnotu, ktorú spoločnosť kladie na vysoko kvalitné prírodné prostredie. Toto sú potvrdené hlavné aktíva vidieckych oblastí EÚ.

### b) Príbeh Leaderu

Rôzne prístupy k rozvoju vidieka, ktoré sa skúšali do začiatku deväťdesiatych rokov, boli typicky sektorové, orientované prevažne na farmárov, s cieľom podporiť štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve. Používali prístupy „zhora nadol“ a systémy podpory, o ktorých sa rozhodovalo na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni. Nie vždy povzbudzovali miestnych aktérov, aby získali zručnosti a stali sa architektmi budúcnosti svojich oblastí.

Oblasťný prístup zdola nahor, ktorý zapája miestne spoločenstvá a pridáva hodnotu miestnym zdrojom, sa postupne začína pokladať za novú cestu k vytváraniu pracovných miest a podnikov vo vidieckych oblastiach. Leader začal experimentálnym spôsobom na miestnej úrovni spájať rôzne projekty a myšlienky, aktérov a zdroje. Ukázal sa ako ideálny nástroj testovania rozširovania príležitostí pre vidiecke oblasti.

Podiel územia EÚ, na ktorom sa uplatňuje prístup Leader, počet skupín Leaderu a výška finančných prostriedkov pridelovaných prístupom typu Leader sa od spustenia Leaderu v roku 1991 podstatne zvýšili.

### c) Kontext politiky: od pilotnej iniciatívy k začleneniu

V pojmoch politiky bol Leader predstavený ako „iniciatíva Spoločenstva“ financovaná zo štrukturálnych fondov EÚ. Leader má tri generácie: Leader I (1991 – 1993), Leader II (1994 – 1999) a Leader+ (2000 – 2006). Za tento čas mali členské štáty a regióny vytvoriť samostatné programy Leader so samostatným financovaním vyčleneným na úrovni EÚ. Od roku 2007 sa prístup Leader integruje („začleňuje“) do celkovej politiky rozvoja vidieka EÚ. To znamená, že Leader sa stane súčasťou vnútroštátnych a regionálnych programov všeobecného rozvoja vidieka, ktoré podporuje EÚ spolu s celým radom ďalších osí rozvoja vidieka. Financovanie osi Leader bude od roku 2007 pochádzať z celkového balíka finančných prostriedkov, ktoré každý členský štát dostane od EÚ z nového Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) na podporu rozvoja vidieka.



Iniciatívy Leader	Počet miestnych akčných skupín	Pokrytá oblasť	Financovanie z EÚ
Leader I	217	367 000 km <sup>2</sup>	442 miliónov eur
Leader II	906	1 375 144 km <sup>2</sup>	1 755 miliónov eur
Leader+	893	1 577 386 km <sup>2</sup>	2 105,1 milióna eur



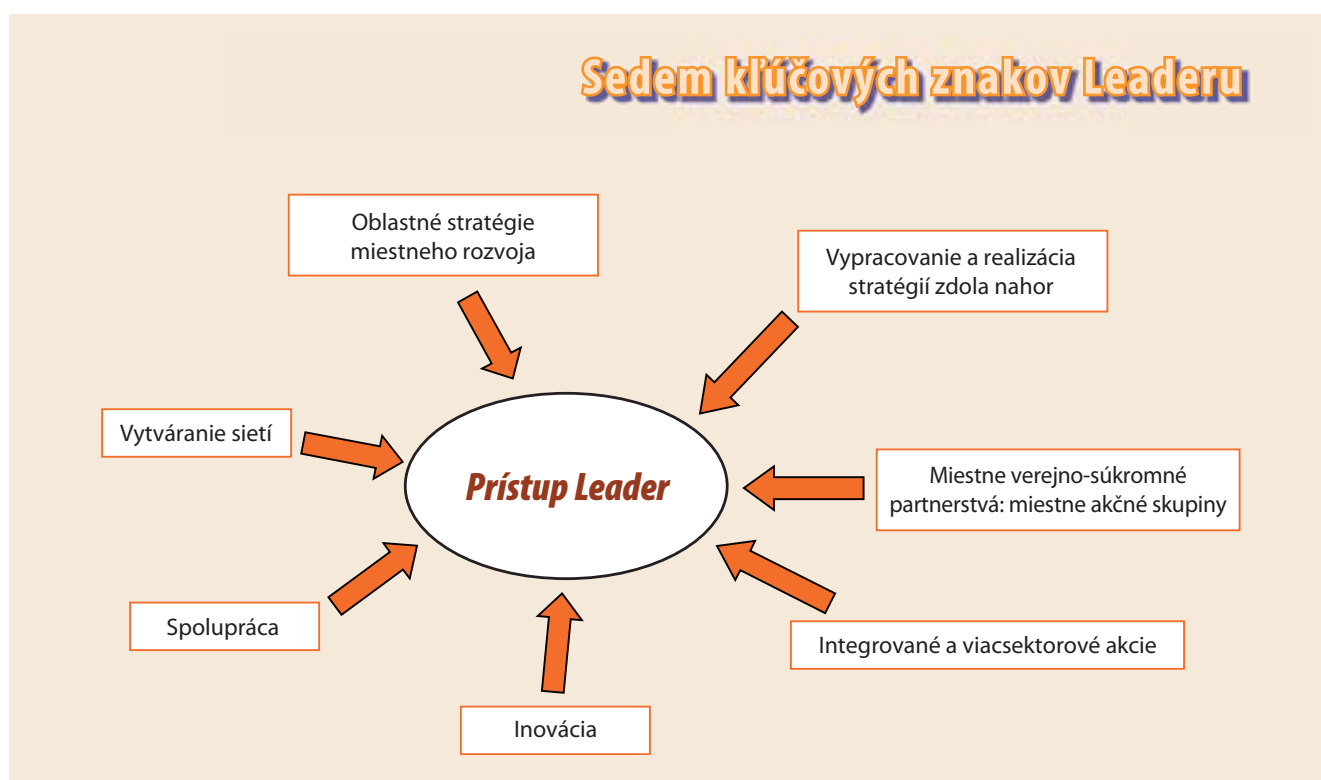
## 2. Sedem klíčových znakov prístupu Leader

### Koncepcia Leader

Hlavnou koncepciou stojacou za prístupom Leader je, že vďaka rozmanitosti európskych vidieckych oblastí sú stratégie rozvoja efektívnejšie a účinnejšie, ak o nich rozhodujú a ak ich realizujú miestni aktéri na miestnej úrovni

s jasnými a transparentnými postupmi s podporou príslušných verejných správ a potrebnou technickou pomocou na prenos osvedčených postupov.

Rozdiel medzi Leaderom a inými, tradičnejšími opatreniami vidieckej politiky je, že tento prístup naznačuje skôr „ako“ postupovať, než „čo“ treba robiť. Prístup Leader je zhrnutý v siedmich klúčových znakoch. Tu sú síce opísané oddelene, ale treba ich pokladať za balík. Každý znak dopĺňa a pozitívne ovplyvňuje ostatné v priebehu celého procesu realizácie s trvalými účinkami na dynamiku vidieckych oblastí a ich schopnosť riešiť svoje problémy.

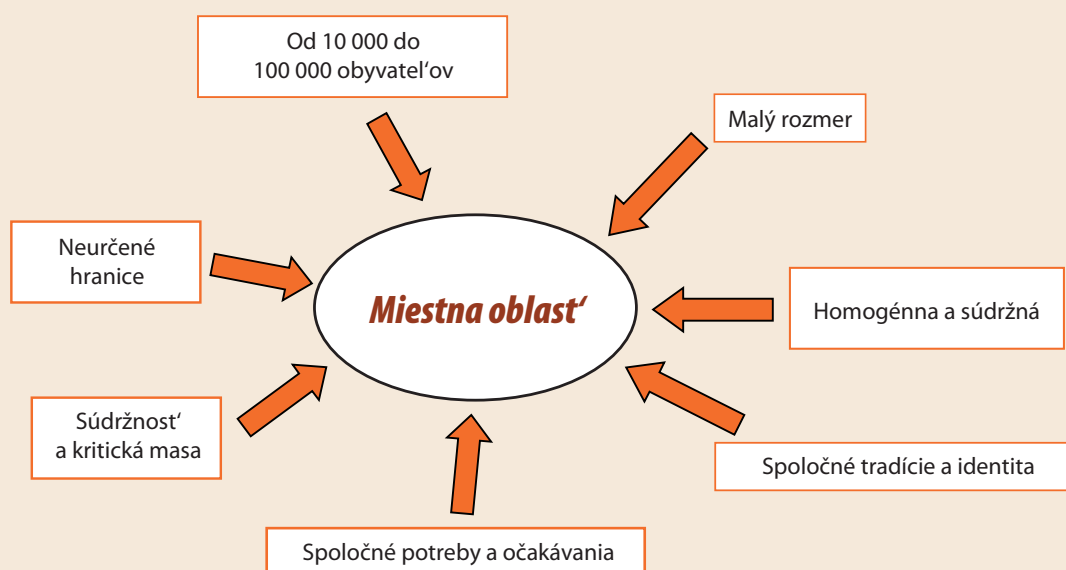


### Znak 1: Oblastné stratégie miestneho rozvoja

Oblastný prístup zaberá malé, homogénne, spoločenskysúdržné územie, ktoré ako cieľovú oblasť realizácie politiky často charakterizujú spoločné tradície, miestna identita, zmysel pre spolupatričnosť, alebo spoločné potreby a očakávania. Mať takúto oblasť ako referenčnú uľahčuje poznávanie miestnych silných a slabých stránok, hrozieb a príležitostí, endogénneho potenciálu a identifikáciu hlavných problémových miest udržateľného rozvoja. Oblastný znamená v podstate miestny.

Tento prístup zrejme funguje lepšie ako iné prístupy, lebo umožňuje presnejšie upravovať akcie tak, aby vyhovovali skutočným reálnym potrebám a miestnej konkurenčnej výhode. Zvolená oblasť musí mať dostatočnú súdržnosť a kritickú masu v zmysle ľudských, finančných a ekonomických zdrojov, ktorá podporuje životaschopnú stratégiu miestneho rozvoja. Nemusi zodpovedať vopred definovaným správnym hraniciam.

## Oblasťný prístup



Definícia „miestnej oblasti“ nie je ani univerzálna, ani statická. Naopak, vyvíja sa a mení spolu s rozsiahlejšími hospodárskymi a spoločenskými zmenami, úlohou farmárstva, riadením poľnohospodárstva a otázkami životného prostredia a všeobecným vnímaním vidieckych oblastí.

### Znak 2: Prístup zdola nahor

Prístup zdola nahor znamená, že miestni aktéri sa zúčastňujú na rozhodovaní o stratégii a výbere priorit sledovaných v ich oblasti. Skúsenosti ukazujú, že prístup zdola nahor by sa nemal pokladať za alternatívu alebo protiklad prístupov vnútroštátnych a/alebo regionálnych orgánov zhora nadol, ale skôr za ich kombináciu a interakciu v záujme dosiahnutia lepších celkových výsledkov.

Zo siedmich znakov Leaderu je najvýraznejším znakom prístup zdola nahor. Podľa tohto prístupu by mali byť politiky vidieka koncipované a realizované spôsobom, ktorý najlepšie vyhovuje potrebám spoločenstiev, ktorým slúži. Jedným zo spôsobov jeho zabezpečenia je vyzvať miestnych aktérov, aby prevzali vedenie a zúčastňovali sa na rozvoji. Toho sa drží EÚ pozostávajúca tak z 15, ako aj 25 členských štátov, ale rovnako dôležité je to aj v krajinách aspirujúcich na členstvo v EÚ, ktoré majú štrukturálne problémy v poľnohospodárstve a mnoho príležitostí zlepšiť kvalitu života na vidieku.

Zapojenie miestnych aktérov sa týka obyvateľstva ako takého, ekonomických a záujmových skupín a reprezentatívnych verejných a súkromných inštitúcií. Základnou zložkou prístupu zdola nahor je budovanie kapacít, čo znamená:

- zvyšovanie informovanosti, odbornú prípravu, účasť a mobilizáciu miestneho obyvateľstva na identifikáciu silných a slabých stránok oblasti (analýza);
- účasť rôznych záujmových skupín na vypracúvaní stratégie miestneho rozvoja;
- založenie jasných kritérií výberu vhodných akcií (projektov) na realizáciu stratégie na miestnej úrovni.

Účasť by sa nemala obmedzovať len na počiatkovú fázu, ale mala by sa rozšíriť na celý realizačný proces, aby prispievala k stratégii, k vykonávaniu vybraných projektov a k inventarizácii poznatkov a poučení pre budúcnosť. Dôležité sú tu aj otázky transparentnosti, ktorými sa musia zaoberať mobilizačné a konzultačné procesy, aby sa dosiahol konsenzus prostredníctvom dialógu a rokovaní medzi zúčastnenými aktérmi.

### Znak 3: Verejno-súkromné partnerstvá: Miestne akčné skupiny (MAS)

Originálnym a dôležitým znakom prístupu Leader je založenie miestneho partnerstva, známeho ako „miestna akčná skupina“ (MAS). MAS má za úlohu identifikovať a zrealizo-

vať stratégiu miestneho rozvoja, rozhodovať o pridelovaní svojich finančných prostriedkov a riadiť ich. MAS účinne stimulujú aj udržateľný rozvoj, lebo:

- zhromažďujú a kombinujú dostupné ľudské a finančné zdroje z verejného sektora, súkromného sektora, občianskeho a dobrovoľného sektora;
- združujú miestnych hráčov okolo kolektívnych projektov a akcií, do ktorých je zapojených viacero sektorov, aby získali synergie, spoločné vlastníctvo a kritickú masu potrebnú na zlepšenie hospodárskej konkurencieschopnosti oblasti;
- posilňujú dialóg a spoluprácu medzi rôznymi aktérmi vidieka, ktorí majú často málo skúseností so spoluprácou, znižovaním potenciálneho konfliktu a uľahčovaním diskutovaných riešení prostredníctvom konzultácie a diskusie;
- prostredníctvom interakcie medzi rôznymi partnermi uľahčujú procesy adaptácie a zmeny v sektore poľnohospodárstva (napr. kvalitné výrobky, potravinové reťazce), integráciu environmentálnych problémov, diverzifikáciu vidieckej ekonomiky a kvalitu života.

MAS by mala združovať verejných a súkromných partnerov, byť dobre vyvážená a zastupovať existujúce miestne

záujmové skupiny, ktoré vzišli z rôznych sociálno-ekonomických sektorov v oblasti. Na rozhodovacej úrovni musia aspoň 50 % miestneho partnerstva predstavovať súkromní partneri a združenia.

MAS môžu vznikáť *ad hoc*, aby sa dostali k podpore Leaderu, alebo môžu vychádzať z existujúcich partnerstiev. MAS, vybavená tímom praktikov a rozhodovacími právomocami, predstavuje model organizácie, ktorá môže pozitívne ovplyvniť realizáciu politík. Skúsenosti ukazujú, že z týchto spoločných vlastností sa vyvinulo niekoľko typov MAS, ktoré sú výsledkom rôznych foriem regionálnych a vnútroštátnych politických a inštitucionálnych organizácií s rôznymi stupňami autonómie týkajúcej sa schvaľovania projektov a finančného riadenia. Úloha a zodpovednosť MAS sa v niektorých členských štátoch vyvíjali zároveň s tým, ako rástlo poznanie prístupu Leader.

MAS rozhodujú o smerovaní a obsahu stratégie miestneho rozvoja vidieka a robia rozhodnutia o rôznych projektoch, ktoré sa majú financovať. Na základe výberu projektu, ktorý robí MAS, skutočné platby často vypláca platobný orgán, ktorý sa skôr zaoberá verejným financovaním, než samotná MAS.

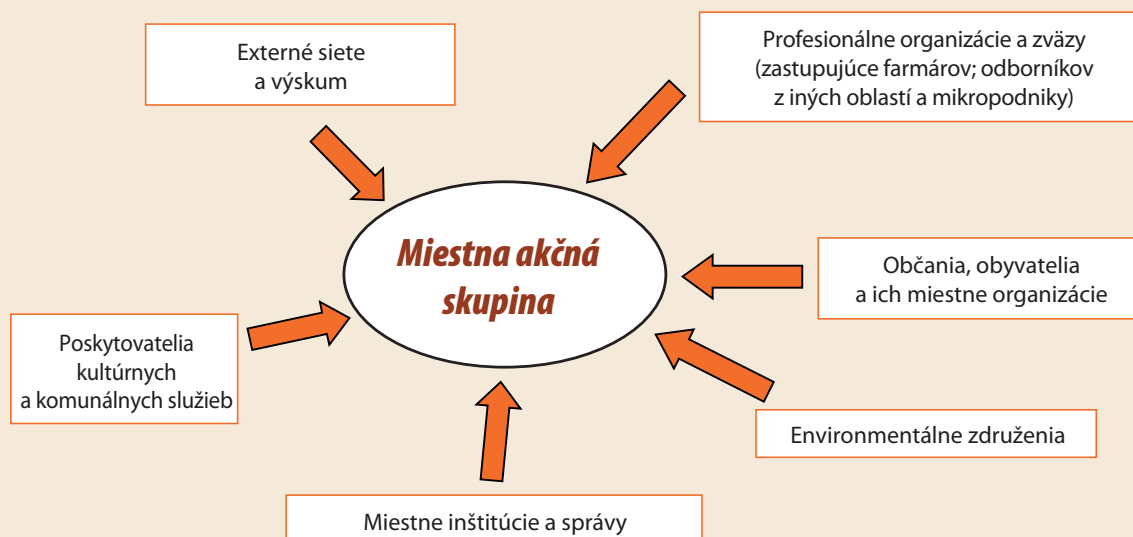


Najaktívnejší vidiecki aktéri v miestnych iniciatívach:

- profesionálne organizácie a zväzy (zastupujúce farmárov, odborníkov z iných oblastí a mikropodniky);
- obchodné združenia;
- občania, obyvatelia a ich miestne organizácie;
- miestni politickí predstavitelia;
- environmentálne združenia;
- poskytovatelia kultúrnych a obecných služieb vrátane médií;
- ženské združenia;
- mladí ľudia.



## Miestna akčná skupina



Od miestnej akčnej skupiny sa očakáva, že:

- spojí príslušné záujmové skupiny oblasti okolo spoločného projektu;
- má rozhodovaciu autonómiu a schopnosť sviežeho pohľadu na miestne zdroje;
- spojí rôzne opatrenia;
- je schopná skúmať príležitosti ponúkané miestnou zmesou zdrojov;
- je otvorená novátorským myšlienkam;
- je schopná spojiť a integrovať samostatné sektorové prístupy.

Miestne akčné skupiny majú oprávnenie prevziať veľkú časť riadiacich zodpovedností (napr. za výber projektu, platbu, monitorovanie, kontrolné a hodnotiace úlohy) súvisiacich s jednotlivými operáciami. Stupeň autonómie MAS sa však môže podstatne meniť v závislosti od osobitného spôsobu organizačného a inštitucionálneho kontextu členských štátov. Najbežnejšou formou financovania projektov a akcií Leaderu sú globálne granty. Tieto granty, ktoré spolufinancuje EÚ a vnútroštátne verejné fondy, pokrývajú rôznu časť finančných požiadaviek projektu v závislosti od druhu projektu a typu oblasti.

### Znak 4: Uľahčovanie inovácie

Leader môže hrať cennú úlohu v stimulačných a novátorských prístupoch k rozvoju vidieckych oblastí. Túto inová-

ciu podnecuje aj to, že MAS sú v rozhodovaní o akciách, ktoré chcú podporiť, slobodné a flexibilné.

Inováciu treba chápať v širokom zmysle. Môže znamenať uvádzanie nového výrobku, nového procesu, novej organizácie alebo nového trhu. Táto bežná definícia inovácie platí pre vidiecke oblasti rovnako ako pre mestské oblasti. Z dôvodov nízkej hustoty a relatívne nedostatočnej úrovne ľudských a fyzických zdrojov však majú vidiecke oblasti slabšie spojenia s výskumnými a vývojovými strediskami a môžu pokladať za ťažké produkovať radikálne inovácie, hoci aj to je, pravdaže, možné.

Inovácia vo vidieckych oblastiach môže zahŕňať prenos a adaptáciu inovácií vyvinutých inde, modernizáciu tradičných foriem know-how, alebo hľadanie nových riešení pretrvávajúcich problémov vidieka, ktoré zásahy iných politik nemôžu vyriešiť uspokojivým a udržateľným spôsobom. To môže poskytnúť nové odpovede na osobitné problémy vidieckych oblastí.

Zavedenie prístupu Leader s jeho siedmimi znakmi môže byť inováciou v tvorbe samotných politik, ktoré môžu generovať novátorské akcie originálnou metódou realizácie prijatej politiky. Napríklad, uvedený prístup zdola nahor môže podnecovať vznik nových nápadov na projekty, ktoré môže potom podporiť MAS, lebo nie je viazaná fixnou ponukou opatrení. Prijímanie informačných a komunikačných technológií vo vidieckych oblastiach sa

môže stať dôležitým kanálom pre širší prístup vidieckeho obyvateľstva k inováciám.

### **Znak 5: Integrované a viacsektorové akcie**

Leader nie je programom sektorového rozvoja; stratégia miestneho rozvoja musí mať viacsektorové odôvodnenie integrujúce niekoľko sektorov činnosti. Akcie a projekty obsiahnuté v miestnych stratégiách by mali byť prepojené a koordinované ako súdržný celok. Integrácia sa môže týkať akcií vykonávaných v jedinom sektore, všetkých akcií programu, alebo osobitných skupín akcií, alebo, čo je najdôležitejšie, spojení medzi rôznymi ekonomickými, spoločenskými, kultúrnymi, ekologickými aktérmi a zainteresovanými sektormi.

### **Znak 6: Vytváranie sietí**

Vytváranie sietí zahŕňa výmenu dosiahnutých výsledkov, skúseností a know-how medzi skupinami Leader, vidieckymi oblasťami, správami a organizáciami zainteresovanými na rozvoji vidieka v rámci EÚ bez ohľadu na to, či sú, alebo nie sú priamymi príjemcami pomoci Leaderu. Vytváranie sietí je prostriedkom prenosu osvedčených postupov, šírenia inovácie a budovania na poučeníach z miest-

neho rozvoja vidieka. Vytváranie sietí zlepšuje spojenia medzi ľuďmi, projektmi a vidieckymi oblasťami, a tak môže pomôcť prekonať izoláciu, ktorej čelia niektoré vidiecke regióny. Môže pomáhať podnecovať projekty spolupráce tým, že vytvára kontakty medzi skupinami Leader.

Existujú rôzne druhy sietí:

#### **■ Inštitucionálne siete**

Tie financuje Európska komisia, ktorá definuje ich úlohu. EÚ podporuje štruktúry sietí na európskej i vnútroštátnej úrovni, ktoré spájajú skupiny Leader, správy a všetkých ostatných zainteresovaných partnerov činných v rozvoji vidieka. Od roku 2007 budú existovať tieto druhy inštitucionálnych sietí:

- európska sieť pre rozvoj vidieka (prevádzkovaná Komisiou);
- vnútroštátna vidiecka sieť, ktorá má vzniknúť v každom členskom štáte.

Sieťové činnosti boli spočiatku zamerané len na Leader, ale od roku 2007 sa budú zaoberať omnoho širším rozsahom otázok rozvoja vidieka. Budú mať odbornú podporu a budú vykonávať praktické činnosti ako príprava publikácií o rôznych aspektoch rozvoja vidieka, organizovanie



seminárov, analyzovanie akcií rozvoja vidieka na identifikáciu osvedčených postupov, zisťovanie trendov rozvoja vo vidieckych oblastiach, prevádzkovanie internetových stránok a pomoc skupinám Leader pri hľadaní potenciálnych partnerov a spúšťaní projektov spolupráce. Európska sieť funguje aj ako miesto, kde sa stretávajú vnútroštátne siete a správy každého členského štátu, aby sa podelili o svoje skúsenosti na európskej úrovni. Účasť v sieťových činnostiach je povinná pre všetky skupiny Leader, ktoré dostávajú finančnú podporu od EÚ, ale vítaný je aj prínos znalostí a skúseností ďalších skupín do siete.

#### ■ Vnútroštátne, regionálne a miestne siete

V niektorých členských štátoch vznikli, resp. skôr neoficiálne sa objavili siete alebo združenia skupín Leader aj na miestnej, regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni (napr. sieť írskych a gréckych skupín) a na európskej úrovni (napr. Európske združenie Leader pre rozvoj vidieka – European Leader Association for Rural Development – ELARD – pozri oddiel Kontaktné miesta).

#### Znak 7: Spolupráca

Spolupráca znamená viac než len vytvorenie siete. Znamená, že miestna akčná skupina pracuje na spoločnom projekte s inou skupinou Leader alebo so skupinou s podobným prístupom v inom regióne, členskom štáte alebo dokonca v tretej krajine.

Spolupráca môže pomôcť skupinám Leader rozšíriť ich miestne činnosti. Môže im umožniť vyriešiť určité problémy alebo pridať hodnotu miestnym zdrojom. Môže to byť napríklad spôsob získania kritickej masy potrebnej na to, aby bol určitý projekt životaschopný, alebo podpory komplementárnych akcií, napr. spoločného marketingu skupín Leader v rôznych regiónoch, ktorých oblasti majú rovnakú špecializáciu na určitý produkt (gaštany, vlna atď.), alebo vyvíjajú spoločné iniciatívy cestovného ruchu na základe spoločného kultúrneho dedičstva (keltského, rímskeho atď.).

Projekty spolupráce nie sú len jednoduchou výmenou skúseností. Musia obsahovať konkrétny spoločný projekt, ideálne riadený pod spoločnou štruktúrou. V rámci Leaderu sú možné dva rôzne druhy spolupráce:

- medziteritoriálna spolupráca: to znamená spolupráca medzi rôznymi vidieckymi oblasťami v rámci členského štátu. Môže prebiehať medzi skupinami Leader a je otvorená aj pre ďalšie miestne skupiny používajúce podobný účastnícky prístup;
- nadnárodná spolupráca: to znamená spolupráca medzi skupinami Leader z aspoň dvoch členských štátov, alebo so skupinami v tretích krajinách, ktoré sledujú podobný prístup.



### 3. Realizácia iniciatívy Leader na miestnej úrovni

**Sedem kľúčových rozlišujúcich znakov vysvetľuje, o čom je prístup Leader. Zavedenie týchto zásad do praxe znamená, že konkrétni ľudia navrhujú miestne stratégie a zúčastňujú sa na činnostiach. Tento oddiel opisuje niekoľko základných krokov v procese realizácie Leaderu v oblastiach, kde sa tento prístup používa prvýkrát. Nepokúša sa opísať každú situáciu, ktorá môže vzniknúť – na to sú činnosti Leader príliš rozmanité.**

Zapájanie miestnych aktérov v oblastiach, kde sa Leader ešte neuplatňuje, sa zvyčajne začína vtedy, keď je už jasné, že členský štát alebo región bude niekedy v budúcnosti realizovať Leader (napríklad po pristúpení k EÚ) a v primeranom čase vyhlási pre potenciálne skupiny Leader otvorenú súťaž na predkladanie návrhov <sup>(4)</sup>.

V ideálnom prípade by sa v procese realizácie prístupu Leader mali urobiť tieto kroky:

#### a) Budovanie kapacít

Toto je úplne prvý krok v realizácii prístupu Leader na miestnej úrovni. Ak má tento novátorský prístup fungovať dobre, miestni aktéri musia mať alebo získať potrebné schopnosti v zmysle nápadov na projekty a know-how, ľudských zdrojov, ktoré sa venujú určitým činnostiam a, pravdaže, finančných zručností na riadenie týchto činností. V minulosti bol tento proces často cvičením „učenia sa z vlastných chýb“. Dnes by ho mali uľahčovať nahromadené skúsenosti. Používanie sietí a iných komunikačných nástrojov veľmi pomáha pri vytváraní tejto schopnosti, lebo nielenže poskytuje informácie o Leaderi, ale vzbudzuje aj záujem miestnych aktérov o vypracovanie miestnej stratégie rozvoja vidieka a pridružených projektov, čím vytvára potrebnú kritickú masu. Budovanie kapacity nie je individuálna, ale kolektívna činnosť, v ktorej rôzni vidiecki aktéri spoznávajú prístup a spôsob jeho realizácie, čo im umožňuje šíriť ho, zúčastniť sa na ňom a mať z neho prospech.

#### b) Spájanie miestnych aktérov

Druhým krokom je často organizovanie stretnutí alebo seminárov v rámci miestnej oblasti, na ktorých sa stretnú

<sup>(4)</sup> V prípade súčasných členských štátov môže dôjsť k podobnému procesu vtedy, keď členské štáty alebo regióny organizujú nový výberový proces pre skupiny Leader na začiatku nového programovacieho obdobia, na ktorom sa môžu zúčastniť vidiecke oblasti krajiny, ktoré dovtedy nedostávali podporu z Leaderu.

kľúčoví zainteresovaní aktéri, ktoré napomáhajú vzniku nápadov a miestnym aktérom umožňujú na zdravom základe diskutovať o potrebách ich oblastí. Je mnoho spôsobov, ako spojiť miestnych aktérov: najbežnejšími prostriedkami združovania miestnych aktérov sú semináre a dielne, verejné schôdze, médiá a telekomunikácie a veľtrhy a výstavy, kde možno diskutovať o otázkach, o ktoré sa zaujímajú všetky strany, a uvedomiť si rôzne názory a projekty pre oblasti.

#### c) Analýza územia

Zásadne dôležitá je podrobná analýza dotknutej vidieckej oblasti. Tá sa normálne sústreďuje na identifikáciu „teritoriálneho kapitálu“ – aktív oblasti (ľudí, činností, prírodných krás, dedičstva, know-how), nie vo forme inventáru, ale unikátnych črt, ktoré možno rozvíjať. Analyzovanie týchto črt a kľúčových miest identifikovaných v tejto oblastnej analýze by malo viesť k identifikácii možných miestnych rozvojových stratégií, špecifických pre danú vidiecku oblasť. Vypracovanie analýzy oblasti zároveň sľubuje všetkým miestnym aktérom strednodobú a dlhodobú víziu oblasti. Hoci sú v tejto analýze znalosti expertov cenné, dôležité je, aby sa o rôznych „víziách“ budúcnosti a o najlepšej stratégii pre oblasť mohlo verejne diskutovať a aby sa dosiahol vysoký stupeň konsenzu.

#### d) Identifikovanie existujúcich činností/ iniciatív

Kľúčovým krokom v procese Leader, ktorý je spojený s teritoriálnou analýzou, pre miestnych aktérov je vykonanie revízie existujúcich opatrení rozvoja vidieka, ktoré sa realizujú alebo plánujú v ich oblasti. Zistenie, aké iniciatívy už existujú, je zásadne dôležité pre rozhodnutie, či na nich budovať, alebo ich nahradiť. Znižuje aj riziká výskytu duplicity.

#### e) Vytvorenie partnerstva

Vo fáze analýzy si prístup zdola nahor vyžaduje zvyšovanie informovanosti (prostredníctvom informácií) a angažovanosti, aby bolo možné analyzovať silné a slabé stránky oblasti a identifikovať potreby a očakávania (pomocou metód účastníckej analýzy). Táto etapa je zacielená na celé spoločenstvo plus aktívne skupiny, ktoré proces vedú. Vo fáze plánovania výberu stratégií pre miestnu oblasť (t. j. identifikovania prioritných tém/projektov, na ktoré možno požiadať o finančnú pomoc) si prístup zdola nahor vyžaduje účasť rôznych záujmových skupín (napríklad vytvorením *ad hoc* pracovných skupín).



Spojenie miestnych aktérov a teritoriálna analýza uľahčujú zistiť, koho treba zahrnúť do verejno-súkromného partnerstva a ako riadiť realizáciu. Prípadne povedie k vytvoreniu miestnej akčnej skupiny. MAS je partnerstvo, ktoré efektívne realizuje prístup k miestnemu rozvoju dohodnutý v rámci Spoločenstva.

#### **f) Vypracovanie stratégie miestneho rozvoja**

Prístup k miestnemu rozvoju je oficiálne sformulovaný v dokumente stratégie miestneho rozvoja. Ten zahŕňa stanovenie cieľov, definíciu strategických priorít a poradie akcií, ktoré sa majú vykonať. Táto stratégia miestneho rozvoja je základom žiadosti MAS o podporu podľa otvorených výziev členských štátov/regiónov na predkladanie návrhov pre Leader. Členské štáty alebo regióny vyberajú úspešné MAS a pridelujú im rozpočty na realizáciu ich miestnych stratégií.



## 4. Leader v budúcnosti: začlenenie

**Nedávna revízia politiky rozvoja vidieka EÚ došla k záveru, že Leader dosiahol úroveň zrelosti, ktorá vidieckym oblastiam umožňuje širšie realizovať prístup Leader v hlavnom prúde programovania rozvoja vidieka. Začlenené opatrenia typu Leader prijalo vo svojich programoch na roky 2004 – 2006 už niekoľko členských štátov, ktoré sa pripojili k EÚ v roku 2004.**

### Ďalšie programovacie obdobie (2007 – 2013)

#### a) Nový dôraz na Leader

Rada schválila 20. septembra 2005 nové nariadenie na podporu rozvoja vidieka na ďalšie programovacie obdobie (2007 – 2013) <sup>(5)</sup>. To kladie väčší dôraz na prístup v štýle Leader. V nasledujúcom období musí mať každý program rozvoja vidieka zložku Leader na realizáciu stratégií miestneho rozvoja zdola nahor. Minimálne 5 % finančných prostriedkov EÚ má byť v každom programe vyhradených pre Leader (ako samostatnú „os Leaderu“ v rámci programov). Toto percento sa postupne zavedie aj pre členské štáty EÚ 10 <sup>(6)</sup>, ktoré budú v období 2007 – 2013 uplatňovať na Leader v priemere 2,5 %, keďže majú s prístupom Leader menej skúseností. Členské štáty alebo regióny si vyberú MAS na základe svojich navrhovaných stratégií miestneho rozvoja. Každý program má taký rozsah, aby mohol

financovať budovanie kapacít a podnecovanie potrebné na vypracovanie týchto miestnych stratégií, prevádzkové náklady zložiek MAS a realizáciu stratégií miestneho rozvoja a projektov spolupráce medzi MAS. Posilnia sa aj sieťové štruktúry a vznikne Európska sieť pre rozvoj vidieka (pozri oddiel 2, znak 6).

#### b) Zameranie na nové členské štáty a prístupujúce krajiny

Poľnohospodárske činnosti hrajú mimoriadne dôležitú úlohu v rozvoji vidieka v nových a ašpirujúcich členských štátoch EÚ. Inštitucionálne a štrukturálne zmeny v sektore poľnohospodárstva za posledné desaťročie spôsobili vysokú dlhodobú nezamestnanosť, depopuláciu niektorých oblastí a oslabenie poskytovania služieb a infraštruktúry. Posilnený prístup Leader zdola nahor, ktorý miestnym orgánom a spoločenstvám umožňuje zasahovať do navrhovania a realizácie programov tak, aby spĺňali miestne potreby a pokladali vidiecke oblasti za teritória, a nie aby sa zameriavali len na sektor poľnohospodárstva, bude dôležitý aj v krajinách ašpirujúcich na členstvo v EÚ. Mnohé z týchto krajín získali v posledných rokoch určité skúsenosti s týmito účastníckymi prístupmi. Od prístupu 1. mája 2004 už majú členské štáty EÚ 10 možnosť uplatňovať začlenené opatrenie typu Leader financované zo záručného fondu EPUZF <sup>(7)</sup>. Šesť z desiatich nových členských štátov zaradilo opatrenie typu Leader do svojich programov Cieľa 1 <sup>(8)</sup>. Silný dôraz sa kladie na budovanie administratívnej kapacity, ktorá má napríklad stimulovať a podporovať zakladanie MAS.

<sup>(5)</sup> Nariadenie Rady č. 1698/2005 z 20.9.2005 o podpore pre rozvoj vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka - EPFRV (Ú. v. EÚ L 277, 21.10.2005).

<sup>(6)</sup> 10 nových členských štátov, ktoré pristúpili k EÚ v máji 2004.

<sup>(7)</sup> Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond.

<sup>(8)</sup> Cieľ 1 štrukturálnych fondov podporuje rozvoj a štruktúrnú úpravu regiónov, ktorých rozvoj zaostáva (obdobie 2000 – 2006).

## 5. Kontaktné miesta pre ďalšie informácie o prístupe Leader

### a) Európske observatórium Leader založené Európskou komisiou

Internetová stránka observatória Leader ponúka užitočné informácie o všetkých aspektoch Leaderu. Menu domovskej stránky a všeobecné informácie sú k dispozícii vo všetkých jazykoch rozšírenej EÚ. Prejdite na:

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Na tejto stránke je aj linka na stránky každej z jednotiek národných sietí.

#### **Leader+ Observatory Contact Point:**

contact.point@leaderplus.org

Tel. +32 2 235 20 20

Fax +32 2 280 04 38

Informácie o všeobecnejších opatreniach rozvoja vidieka EÚ nájdete na:

[http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index_en.htm)

### b) Vnútroštátna/regionálna úroveň

Najbezprostrednejšie zdroje informácií pre praktikov sa nachádzajú pravdepodobne na vnútroštátnej/regionálnej úrovni v závislosti od štruktúry programovania danej krajiny. Tých je priveľa na to, aby sme ich tu uviedli, ale môžete ich nájsť buď pomocou známych vnútroštátnych zdrojov, alebo sledovaním liniek na:

#### **Pre súčasné členské štáty EÚ:**

[http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/index_en.htm)

#### **Pre prístupujúce krajiny a kandidátske krajiny:**

[http://ec.europa.eu/agriculture/use/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/use/index_en.htm)

### c) Ďalšie užitočné siete

**ELARD** (The European Leader Association for Rural Development – Európske združenie Leader pre rozvoj vidieka)

ELARD je neziskové združenie založené v roku 1999, ktoré zastupuje viac ako 600 MAS z deviatich členských štátov EÚ buď prostredníctvom ich vnútroštátnych sietí, alebo ako individuálnych členov.

<http://personal.telefonica.terra.es/web/elard/>

**PREPARE** (Partnership for Rural Europe – Partnerstvo pre vidiek Európy)

Cieľom programu PREPARE je posilnenie občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach, najmä v 10 nových členských štátoch a v prístupujúcich krajinách, a podpora nadnárodnej výmeny v oblasti rozvoja vidieka. Osobitne sa zameriava na podporu partnerstva medzi mimovládnyimi organizáciami a vládou v oblasti rozvoja vidieka, a teda na prístup Leader.

<http://www.preparenetwork.org/index.php>



## d) Publikácie Leaderu

Najnovšie publikácie Leader+ Európskeho observatória (Leader+ Flash News a Leader+ Magazine) možno nájsť cez internetovú stránku Leader+ (pozri 5 a).

**Leader+ Magazine** vychádza trikrát ročne a obsahuje informácie o projektoch realizovaných alebo zrealizovaných v rámci Leader+. Prezentuje prípadové štúdie.

„**Flash News**“ poskytuje pravidelné správy o tom, čo sa deje v oblasti rozvoja vidieka v zmysle činností Leaderu a zaujímavých publikácií na úrovni EÚ. Je to dobré výcho-

disko informácií o Leaderi a má vlastný interaktívny oddiel, kam môžete zasielať príspevky a objednávky.

Leader+ Magazine a Flash News si možno priamo objednať pomocou on-line objednávacieho formulára.

Pravidelné publikácie vydávajú aj vnútroštátne siete Leader v členských štátoch, ktoré môžete nájsť na:

[http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/publications/nnu\\_en.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/publications/nnu_en.htm)

## 6. Príklady Leaderu v praxi

**Hodnotu Leaderu dokazuje mnoho hodnotných projektov, ktoré boli podporené v posledných rokoch, a ktoré skutočne zasiahli do každodenného života ľudí žijúcich vo vidieckych oblastiach. Uvedené príklady naznačujú rozmanitosť a kreativitu stratégií rozvoja vidieka, ktoré realizujú MAS v rôznych regiónoch Európy. Ukazujú aj to, ako MAS využívajú príležitosti, ktoré sú dostupné v rámci Leaderu, na spoluprácu na regionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni a na vytvorenie siete, aby sa mohli podeliť o skúsenosti a osvedčené postupy.**

Príklady a) až c) sú z projektov, ktoré MAS realizovali na miestnej úrovni, zatiaľ čo d) je príkladom projektu nadnárodnej spolupráce medzi tromi MAS v dvoch členských štátoch.

### a) Stratégia kvalitných výrobkov z regiónu Montiferru – Sardínia (Taliansko)

<b>Región, okres:</b>	Sardínia
<b>Názov MAS:</b>	MAS Montiferru, Barigadu, Sinis
<b>Celkové náklady projektu:</b>	8 080 EUR <sup>(9)</sup>
<b>Finančné prostriedky EÚ:</b>	4 096 EUR
<b>Ostatné verejné fondy:</b>	2 619 EUR
<b>Súkromné fondy:</b>	1 365 EUR

Od päťdesiatych rokov dvadsiateho storočia je oblasť MAS Montiferru, kam patrí Barigadu a Sinis, svedkom veľkej migrácie vidieckeho obyvateľstva do mestských oblastí. V dôsledku toho poľnohospodárstvo a mnohé iné tradičné činnosti prichádzajú nielen o pracovnú silu, ale aj o znalosti a zručnosti potrebné na výrobu tradičných výrobkov regiónu. Postupné zhoršovanie demografickej situácie silne ovplyvňuje miestne spoločenstvo a vymieranie tradičných zvykov a obyčají spôsobuje stratu identity. Navyše sú tu environmentálne problémy spôsobené miznutím poľnohospodárskej činnosti, ako napr. erózia pôdy a vymieranie ekotypov a endemických druhov.

Hlavným cieľom MAS Montiferru je oživiť sociálno-ekonomický systém regiónu, ktorý závisí na jeho hospodárskych zvieratách a malých remeselných podnikoch. Realizuje sa:

- pridávaním hodnoty miestnym produktom a uľahčovaním ich prístupu na miestne trhy;
- ochranou prírodných zdrojov, ktorým hrozí vymiznutie;
- propagáciou imidžu Montiferru;
- podchytením spoločensko-kultúrneho dedičstva miestneho spoločenstva (zvykov a obyčají, ktoré predtým charakterizovali vidiecky život oblasti).

MAS pracuje na procese pridávania hodnoty a pomáha dostať na trh miestne agropotraviny. Projekt sa zameriava na typický miestny syr „Casizolu“ vyrábaný z mlieka osobitného chovu kráv – modicano sarda. Kravy sa voľne pasú na pastvinách a dávajú mlieko, ktoré má jedinečnú príchuť „dreva a lístia“. Investície do výroby syra Casizolu sa sústreďujú na zlepšovanie výrobného procesu, plánovanie bezpečnosti potravín, odbornú prípravu, financovanie spracovania, marketingovú pomoc, vytváranie sietí s inými miestnymi kvalitnými výrobkami (med, extra panenský olivový olej, víno malvázia), posilňovanie výskytu syra v sektore kvalitného stravovania a na pomoc výrobcovi pri plnení trhových požiadaviek pomocou techník riadenia zásobovacieho reťazca.

Kontaktná osoba:	Salvatore Polo
Adresa:	Piazza Mannu snc I-09070 Seneghe
Tel. číslo:	+ 39 0783 54132
Fax:	+ 39 0783 54132
E-mail:	galmbms@tiscali.it



<sup>(9)</sup> Celkové náklady projektu sú náklady uvedeného osobitného projektu, nie celkový rozpočet zainteresovanej MAS.

## b) Omladenie zberu trstiny a ostrice v mokradiach Norfolku (Spojené kráľovstvo)

<b>Región, okres:</b>	Norfolk
<b>Názov MAS:</b>	Broads & Rivers
<b>Celkové náklady projektu:</b>	172 425 EUR
<b>Finančné prostriedky EÚ:</b>	58 820 EUR
<b>Iné verejné fondy:</b>	113 605 EUR

Kľúčovým rysom krajiny norfolkských mokradí sú veľké plochy porastov trstiny a ostrice, ktoré lemujú jej svetoznáme vodné cesty. Ochránari pokladajú tieto mokrade za medzinárodne významnú lokalitu, domov vzácných rastlín a zvierat. Zachovanie týchto oblastí závisí od pravidelnej kosby trstiny a ostrice. Tie sa už tradične zberajú na komerčné účely, lebo poskytujú surovinu na strechy, a tým zabezpečujú spojitost medzi stavebným dedičstvom oblasti a jeho prirodzeným prostredím.

Napriek modernizácii postihol odvetvie trstiny a ostrice na mokradiach závažný problém spôsobený sčasti dovozom a následnými nízkymi cenami. Súčasní kosci trstiny a ostrice nemôžu nahradiť základné stroje a odvetvie neláka prisťahovalcov, aby nahradili tých, ktorí odchádzajú do dôchodku. Štúdia z roku 2002 identifikovala nie viac než 20 komerčných koscov, z ktorých len veľmi málo má menej ako 30 rokov, a niekoľkí sa blížili k dôchodko-

vému veku (alebo ho už prekročili). Morálka bola nízka, niekoľkí kosci nedôverovali ochranárskym organizáciám, lebo zdanlivo uprednostňovali spravovanie porastov trstiny dobrovoľníkmi.

Financie z Leader+ zabezpečili odbornú prípravu a obnovujú zanedbané oblasti porastov trstiny. To vytvára príležitosti pre nové podniky, pričom sa zvyšuje efektívnosť a príjem existujúcich podnikov napríklad tým, že im poskytuje nové stroje, ale zlepšuje sa aj zárobkový potenciál členov MAS mimo sezóny kosby trstiny a ostrice. Sú tu aj menej hmatateľné výhody, ako napríklad založenie združenia, ktoré ochranárskym a iným organizáciám uľahčuje zisťovať názory podnikov, ktoré sa zaoberajú zberom trstiny a ostrice ako skupiny, na otázky, ako je zameranie sa na obnovu porastov trstiny a návrh prác na zmiernenie následkov povodní.

Prvému projektu sa podarilo zastaviť pokles miestneho odvetvia kosby trstiny a ostrice a podstatne zvýšiť dôveru a optimizmus. Druhý projekt sa zaoberá dlhodobými potrebami odvetvia lákaním a podporovaním nových prisťahovalcov, zlepšovaním efektívnosti a príjmov existujúcich podnikov a zlepšovaním propagácie trstiny a ostrice z mokradí.

<b>Kontaktná osoba:</b>	Malcolm Hackett,
<b>Adresa:</b>	Economic Development Unit, Norfolk County Council, County Hall, Martineau Lane, Norwich NR1 2DH Spojené kráľovstvo
<b>Tel. číslo:</b>	+44 1603 228960
<b>Fax:</b>	+44 1603 223345
<b>E-mail:</b>	malcolm.hackett@norfolk.gov.uk
<b>Internetová stránka:</b>	<a href="http://www.broadsanddrivers.org.uk">www.broadsanddrivers.org.uk</a>

## c) Bezpečná budúcnosť s riadnym ohľadom na minulosť

<b>Región, okres:</b>	Južné Kymi
<b>Názov MAS:</b>	Sepra
<b>Celkové náklady projektu:</b>	59 436 EUR
<b>Finančné prostriedky EÚ:</b>	22 968 EUR
<b>Iné verejné fondy:</b>	22 968 EUR
<b>Súkromné fondy:</b>	13 500 EUR

Sepra je registrované združenie pôsobiace vo vidieckych oblastiach ôsmich samosprávnych obcí regiónu Južné Kymi a medzi miestnymi ľuďmi propaguje nezávislú činnosť. Združenie vypracovalo pre túto oblasť program rozvoja, na ktorý sa vzťahuje financovanie rozvoja z LEADER+ na roky 2000 – 2006. Program rozvoja podporuje malé roz-



vojové projekty, ktoré vychádzajú z podnetov samotných obyvateľov. Približný rozpočet je 1,2 milióna eur ročne), z čoho 30 % pochádza z EÚ, 18 % od fínskej vlády, 12 % z ôsmich obcí a 40 % od obyvateľov oblasti.

Oblasť Sepra má asi 57 000 obyvateľov. Počet obyvateľov sa za posledných 30 rokov stále znižuje. Vidiecke okresy, sídliská a mestá sa prekrývajú. Väčšina obyvateľstva je závislá od priemyslu alebo verejných služieb – menšie podniky sa rozvíjajú len pomaly. Hlavnou zásadou programu je ďalší rozvoj príjemného a bezpečného prostredia, ktoré môže miestnym obyvateľom poskytnúť aj živobytie. Všetky akcie programu sú založené na rešpektovaní histórie oblasti, prírody a miestnych ľudí. Program má dve hlavné témy: využívanie prírodných a kultúrnych zdrojov a zvyšovanie interakcie medzi vidieckymi a mestskými oblasťami.

Zámerom programu je dosiahnuť kľúčové ciele:

- zlepšovaním vnútorných funkcií v dedinách a iných spoločenstvách;
- rozvojom turistických a iných služieb;
- propagáciou, marketingom a rozvíjaním nových alebo existujúcich miestnych produktov;
- podporovaním nových malých podnikov;
- využívaním blízkosti Ruska a Estónska, ako aj rozvíjaním ďalších medzinárodných stykov;
- organizovaním funkcií tam, kde sa vidiečania môžu stretnúť s mešťanmi.

Program rozvoja je zameraný na informačnú technológiu, ochranu životného prostredia a najmä na mladých ľudí.

Kontaktná osoba: Marja Sorvo  
Adresa: Helsingintie 1A  
FIN-49400 Hamina  
Tel. číslo: +358 44 277 4514  
Fax: +358 5 230 4515  
E-mail: marja.sorvo@seprat.net  
Internetová stránka: [www.seprat.net](http://www.seprat.net)

#### d) Nadnárodné vzdelávanie pre sprievodcov kultúrnymi pamiatkami a vedenie regionálnych múzeí: tri alpské regióny spolupracujú na vytvorení novej perspektívy

**Členské štáty:** Rakúsko a Nemecko  
**Regióny, okresy:** Land Tirol (Rakúsko), Regierungsbezirke Schwaben a Oberbayern (Nemecko)  
**Názov MAS:** Außerfern (Rakúsko), Auerbergland (Nemecko), Ostallgäu (Nemecko)



**Celkové náklady projektu:** 30 000 EUR

**Finančné prostriedky EÚ:** 15 000 EUR

**Súkromné fondy:** 15 000 EUR

Regióny Auerberglandu (Nemecko) Ausserfern (Rakúsko) a Ostallgäu (Nemecko) vytvorili nadnárodný projekt odbornej prípravy so 104 frekventantmi, 25 prednášajúcimi a 47 dielňami v 20 rôznych moduloch. Projekt sa snaží využiť príslušnú kultúru a históriu týchto troch oblastí, ktoré sa nachádzajú v bavorsko-rakúskom alpskom regióne.

MAS začali stretnutím riaditeľov regiónov na „výmenu nápadov“. Riaditelia došli k záveru, že stratégie rozvoja troch susedných MAS majú veľa spoločných cieľov a mohli by poskytnúť veľa možností pre budúcu spoluprácu. Keďže projekty nadnárodnej spolupráce sú zložitejšie a majú väčšie riziká než miestne projekty, traja manažéri Leader+ začali hľadať silný základ pre spoluprácu. Už vedeli, že základom úspechu nadnárodného projektu je pevné presvedčenie, že projekt prinesie výhody všetkým trom MAS. Po kritickom a komplexnom hodnotení projektu sa rozhodli založiť svoju spoluprácu na lepšom spojení histórie a kultúry s cestovným ruchom a zamestnanosťou. Spojením cestovného ruchu a kultúry sa projekt sústredil na vytvorenie nových pracovných miest, najmä pre ženy, aby sa posilnil zväzok medzi domovinou a jej históriu pre mladých ľudí.

V snahe získať nejaké informácie o najlepšom postupe sa traja manažéri MAS skontaktovali s talianskou MAS Val Venosta v južnom Tirolsku, ktorá s Leaderom uskutočnila podobný projekt.

Kontaktná osoba: Günter Salchner  
Adresa: REA Außerfern  
Kohlplatz 7  
A-6600 Pflach  
Tel. č.: +43 5672 62387  
Fax: +43 5672 62387 139  
E-mail: [rea@allesausserfern.at](mailto:rea@allesausserfern.at)  
Internetová stránka: [www.allesausserfern.at/rea](http://www.allesausserfern.at/rea)





Európska komisia

**Prístup Leader: základný sprievodca**

Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev

2006 — 23 s. — 21 x 29,7 cm

ISBN 92-79-02058-7

## PREDAJ A PREDPLATENIE PUBLIKÁCIÍ

Platené publikácie, ktoré vydáva Úrad pre úradné publikácie, môžete dostať v našich predajných kanceláriách na celom svete.

### ***Ako treba postupovať, aby ste získali niektorú z našich publikácií?***

Zadovážte si zoznam našich predajných kancelárií, vyberte si kanceláriu, ktorá vám najviac vyhovuje a zašlite na jej adresu objednávku.

### ***Ako si zadovážite zoznam predajných kancelárií?***

- Potrebnú informáciu nájdete na internetových stránkach Úradu pre úradné publikácie <http://publications.europa.eu/>
- Zoznam si môžete objednať faxom na číslo (352) 2929-42758 a bude vám zaslaný v tlačenej verzii.



**Európska Komisia**  
**Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka**

*Ďalšie informácie:*

Rue de la Loi 200  
B-1049 Brusel-Belgicko

*Telefón*

Priama linka (+32) 2 295 63 63

Ústredňa (+32) 2 299 11 11

*Fax*

(+32) 2 299 17 61

*Internet*

[http://ec.europa.eu/agriculture/index\\_sk.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/index_sk.htm)



Úrad pre publikácie

*Publications.europa.eu*

ISBN 92-79-02058-7



9 789279 020582